

Якісні характеристики фінансової інформації та розкриття інформації про державну допомогу

Розкриття інформації у фінансових звітах суб'єктів господарювання здійснюється з дотриманням певних принципів чи характеристик. Підприємства, що складають свою звітність з використання Міжнародних стандартів фінансової звітності, базуються на якісних характеристиках фінансової інформації, визначених Концептуальною основою фінансової звітності (рис.1). Застосування якісних характеристик, дозволяє надавати ту інформацію користувачам фінансової звітності, яка більшою мірою буде корисною. Аналіз використання якісних характеристик для розкриття інформації здійснимо на прикладі такого об'єкту бухгалтерського обліку як державна допомога.

Рис.1. Якісні характеристики фінансової інформації

Якщо звернутися до трактування поняття «доречність», то можемо сказати, що це та інформація, яка допоможе користувачам скласти реальну картину про господарський стан суб'єкта господарювання, а відсутність цієї інформації може вводити в оману. Тому у фінансовій звітності доречним є розкриття інформації про обсяги економічних ресурсів в володінні підприємства та їх джерела походження, а також те, що в майбутньому може генерувати прибутки. У зв'язку з цим буде доречно розкривати інформацію про обсяги отриманої державної допомоги окремим рядком або деталізовано у примітках до фінансової звітності, оскільки це дозволить проаналізувати характер ресурсів в розпорядженні підприємства, природу їх походження, а також можливість використання в операційній діяльності підприємства для створення прибутків.

Також інколи суттєвість порівнюють з доречністю. Однак суттєвість є лише одним із проявів доречної фінансової інформації. А носить вона цей суттєвий характер, тому що може впливати на рішення різних груп користувачів. Варто зазначити, що суттєва інформація для кожної заінтересованої особи є різною. Одним - суттєвим буде надання інформації про той чи інший об'єкт бухгалтерського обліку, навіть якщо сума буде незначною, іншим – важливими є ґрунтовні показники звітності. В такому випадку визначення імовірно суттєвої інформації для користувача лягає на плечі бухгалтера, який має застосувати судження для оцінки суттєвості кожної із статей звітності.

Ми визначили, що доречним є наведення інформації про отриману державну підтримку у звітності суб'єкта господарювання, аби заінтересовані користувачі могли ознайомлюватися із ресурсами, що знаходяться у володінні підприємства, а так як суттєвість є аспектом доречності, то відповідно інформація про державну допомогу є суттєвою. Також суттєвість такої інформації можна характеризуватися і тим, що заінтересованих осіб досить часто цікавлять джерела отриманих ресурсів на підприємстві: чи вони створюються в ході звичайної операційної діяльності чи суб'єкт господарювання формує свої доходи за рахунок грантів, субсидій, дотацій та ін.

Другою основоположною характеристикою є правдиве подання, що базується на таких трьох складових як: повний опис, нейтральний опис та вільність від помилок, тобто інформація, яка наводиться у фінансових звітах повністю описує явища та процеси, немає будь-яких упереджень та є вільною від помилок.

Повний опис охоплює всю інформацію, необхідну користувачеві для того, щоб зрозуміти описуване явище, у тому числі всі необхідні описи та пояснення [1]. Тому повний опис щодо такого об'єкту як державна допомога повинен містити інформацію про: її вид та форму, обсяги та мету, облікову політику прийняту для державної допомоги.

Нейтральний опис вимагає розкривати неупереджену та збалансовану інформації про об'єкти фінансової звітності, тобто необхідним є розкриття інформації з однаковим ставленням до всіх об'єктів – без надання переваг одним і нівелюванням впливу інших. Тому подання інформації про одержану державну допомогу має бути, оскільки вона чинить такий самий вплив на діяльність підприємства як і будь-яке інше надходження у вигляді вигід на підприємство.

Вільний від помилок в цьому контексті означає, що інформація у звітності не містить пропусків в описі явища, а повністю передає його сутність. Навіть, якщо може бути присутня неточність в інших аспектах (наприклад оцінці). В контексті державної допомоги вільний від помилок означає розкриття інформації так, щоб можна було розмежувати надходження у вигляді державної допомоги від інших ресурсів, що надійшли на підприємство.

Зрозумілість інформації означає таке її подання для користувача, що дозволяє скласти певне уявлення про об'єкт чи процес, а також дозволить зробити певні оцінки та визначити майбутні ризики і можливості. Таким чином необхідним є роз'яснення у примітках, що таке явище у вигляді отримання певних ресурсів від держави є державною допомогою.

Зіставність фінансової інформації означає можливість порівняння між собою об'єктів бухгалтерського обліку схожих за своєю економічною суттю. Ця якісна характеристика не допускає ототожнення об'єктів обліку, які мають схожі характеристики, проте їх економічна природа є різною. Концептуальна основа зазначає: «Зіставність не є однотипність. Для того, щоб інформація була зіставною, подібні речі повинні виглядати подібними, а різні речі повинні виглядати по-різному» [1]. Тобто розкриття інформації про державну допомогу, як уже зазначалося вище, повинно бути в окремому рядку чи деталізовано в примітках, щоб користувачі могли відрізнити дуже схожі за своєю суттю доходи від операційної діяльності суб'єкта господарювання та доходи, які виникли в результаті державної допомоги. Оскільки таке не розмежування доходів порушить зіставність а) між статтями у звітності за ряд періодів; б) між статтями у звітності інших суб'єктів господарювання.

Можливість перевірки допомагає запевнити користувачів у тому, що інформація правдиво подає економічні явища, які вона призначена подавати [1]. Наприклад, користувачі мають змогу перевірити показники звітності шляхом арифметичного перерахунку чи співставлення показників звітності, що є взаємопов'язаними та дублюються в декількох формах звітності тощо. Що стосується державної допомоги, то заінтересований користувач може переглянути дані про обсяги, форму та мету такої підтримки суб'єкту господарювання у звітах регулятора, що здійснює політику в сфері регулювання державної допомоги (в Україні – Антимонопольний комітет України, в ЄС – Європейська комісія).

Якщо розглядати таку посилювальну якісну характеристику як своєчасність, то згідно з Концептуальною основою: «Своєчасність означає можливість для осіб, які приймають рішення, мати інформацію вчасно, так щоб ця інформація могла вплинути на їхні рішення» [1]. Це абсолютно точно і безумовно стосується всіх об'єктів фінансової звітності, в тому числі і розглянутої нами – державної допомоги.

Отже, проведене нами дослідження дозволяє зробити висновок, що якісні характеристики фінансової інформації є важливим підґрунтям для розкриття інформації про всі об'єкти бухгалтерського обліку у фінансовій звітності. Окрім того вони є так званим базисом для формування суджень бухгалтера у разі виникнення якихось суперечностей чи неузгодженостей між стандартами фінансової звітності. А проведене дослідження застосування якісних характеристик на прикладі такого об'єкту бухгалтерського обліку як державна допомога дозволило виділити сегменти інформації, які необхідно розкривати про цей об'єкт, спираючись на ці характеристики.

Список використаних джерел:

1. Концептуальна основа фінансової звітності. // РМСБО. – 2018. – С. 1–87.